

Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken sett fra statssekretær Paul Chaffey's ståsted

PER M. KOCH,
Forskningspolitikk

Vi sendte professorenes kronikk om innovasjonsforskning (side 4 i dette nummer) til statssekretær Paul Chaffey i Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) for å spørre ham om kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken og departementenes rolle. Han har jo bred erfaring fra forsknings- og innovasjonspolitikken, blant annet i sine roller i Statoil og Abelia.

I vår samtale kom Chaffey inn på en rekke av de mulighetene og utfordringene norsk samfunnsliv står overfor. Jeg viste til OECDs anbefaling om at norske myndigheter bør koordinere forskningspolitikk, næringsrettet innovasjonspolitik, innovasjon i offentlig sektor og regional utvikling på en bedre måte.

Behov for omstilling

Chaffey ser definitivt behovet for en omstilling av norsk økonomi som følge av digitalisering, nedgangen i olje- og gassnæringen og andre sosiale, økonomiske og teknologiske utfordringer.

«Vi er jo et kommunaldepartement, så vi ser jo konsekvensene den fremtidige nedgangen i landets oljeinntekter har for kommunene. Offentlig sektor har jo totalt sett hatt mye lavere inntekter de siste årene. Bare det å opprettholde tjenestene på dagens nivå, uten å forbedre kvaliteten, koster 2,5 milliarder kroner for kommunene hvert år, på toppen av det man allerede gjør, og det kommer til å øke til 5 milliarder hvert år, fordi befolknings sammensetningen endrer seg. Det gjør at vi har et enormt omstillingsbehov i næringslivet, hvor en mye mindre del av aktiviteten vil ligge i olje og gass.»

Han argumenterer sterkt for at det er sider ved det norske systemet som krever endringer:

«Det er et stort behov for omstilling i offentlig sektor», sier han. «Vi trenger gode diskusjoner og strategier for hvordan innovasjon i offentlig sektor skal gjennomføres.

Det er klart at silodannelser og kulturforskjeller kan være med på å hindre omstilling. Vi er jo et land som er mer sektorisert enn en del andre, i hvert fall i forhold til størrelsen vår.»

Behov for strategier

Han tar dermed til orde for behovet for strategier for innovasjon, spesielt når det gjelder offentlig sektor. Her viser han også til det strategiarbeidet som er gjort i Norges forskningsråd og Innovasjon Norge.

Men han viser samtidig til de ulike tilnærmingene i forskningspolitikk og innovasjonspolitik, og da til det økte fokuset på grunnleggende forskning på kvalitet, mer resultatorientering og tellekanter:

«Vi har en næringslivsutfordring som ikke dreier seg om forskning i seg selv, men om å få mer verdiskaping ut av forskningen. SkatteFUNN og en del andre virkemidler har fått økte bevilgninger. Økt fokus på forskning gjør også at den mest forskningsintensive delen av næringslivet vinner på den politikkomleggingen.»

Chaffey mener at regjeringens økte satsing på forskning generelt viser at regjeringen har stor forståelse for at vi trenger et enda mer kunnskapsbasert og innovativt næringsliv og en kunnskapsbasert politikk for offentlig innovasjon.

Innovasjon i offentlig sektor

Han mener innovasjon i offentlig sektor ofte krever en annen tilnærming enn den man har i de forskningsintensive delene av næringslivet. I offentlig sektor har man ikke alltid den kompetansen eller den kapasiteten man trenger for å drive forskningsbasert innovasjon.

«Det er jo også slik at offentlige institusjoner helst ikke skal gamble med skattebetalernes penger, noe som kan føre til en viss risikovegning. Men jeg ser også at mye positivt har skjedd innenfor dagens system.»

Han viser her blant annet til nytenking og innovasjon i institusjoner som Husbanken og Skatteetaten. Han er en optimist og mener at det norske samfun-

net viser stor evne til innovasjon.

«Vi er jo gode på mye, så mye av utfordringen er jo å utnytte det vi har av kompetansemiljøer, høyere utdanningsinstitusjoner og forskningsmiljøer og at samspillet med dem som skal bruke forskningskompetansen, blir bedre.»

Chaffey mener samtidig at det er grenser for hvor mye politikere kan gjøre for å endre denne situasjonen. Her er det fellestrekk mellom det han sier og Johan Schots tanke om at den beste tilnærmingen til innovasjon i og for offentlig sektor er å gjøre mer aktiv bruk av eksperimentering. (Se eget intervju med Schot, s. 22)

Kunnskap for politikktutvikling

Chaffey er en aktiv blogger, og på bloggen sin gjør han aktiv bruk av forskning om forskning og innovasjon, samt relevant statistikk. I vår samtale understreker han også betydningen av kunnskap for politikktutvikling:

«Det norske samfunnet er basert på tillit», sier han, «noe som setter oss bedrifter og institusjoner i stand til å løse problemer på en bedre måte. Denne tilliten omfatter også troen på en kunnskapsbasert debatt i den forstand at det er stor enighet om faktagrunnlaget.»

«Denne tilliten er ikke noe vi kan ta for gitt», sier han, med referanse til utviklingen i amerikansk politikk, der en del politikere nå definerer sin egen sannhet, helt uavhengig av forskning og faktagrunnlag:

«Europas historie viser at dette også er noe som kan skje i vårt nærrområde. Vi må derfor hele tiden jobbe for å opprettholde den brede tilliten til kunnskapsmiljøene våre.»

Ingen varsel om mer penger

Han kjøper imidlertid ikke innovasjonsforskernes narrativ uten forbehold:

«Det jeg synes de underkommunisierer er det vi allerede gjør.»

Her viser han til den generelle økningen i forskningsbudsjettene i Norge, og at vi – etter hans mening – har en vellyk-

ket omstillingsprosess i næringslivet.

«Dette er jo strengt tatt ikke noe svar på innovasjonsforskerens spørsmål om behov for midler til forskning på innovasjon. Men han viser også til forskernes omtale av smart spesialisering, det vil si ideen om å utvikle sett av politiske verktøy som er tilpasset de ulike regionenes ulike behov.

«Jeg mener vi har gjort mye for å utvikle kunnskapsgrunnlaget for smart spesialisering

«Det er mange gode formål som kjemper om oppmerksomheten», sier han. «Jeg forstår hvorfor forskerne er opptatt av finansieringen av forskning på eget område, men det er ikke gitt at finansieringen av denne typen forskning skal komme foran andre sentrale behov.»

Han er ikke villig til å kommentere Nærings- og fiskeridepartementets kanalisering av midler til rammeavtaler, fremfor

ansvarsområder, er en del av virkeligheten, ikke bare mellom og innenfor departementer», sier han.

«Vi ser dette i hele samfunnet, også i offentlig sektor, der ulike historie og ulike roller fører til forskjellige måter å tenke og opptre på. Men når det gjelder departementenes ulike tilnærming til forskning på forskning og innovasjon, tror jeg dette primært skyldes at de har

Foto: © Ilja Herdel / NTB scanpix

Statssekretær Paul Chaffey

ring. Norge ligger også langt fremme i utviklingen av regional politikk basert på dette prinsippet. KMD omtalte smart spesialisering i Meld. St. 18 (2016-2017) og arbeider nå sammen med fylkeskommunene for å utvikle en veileder tilpasset norske forhold.»

Han mener også at kronikkforfatterne blir vel input-orientert.

«Men jeg mener jo at mange av de poengene de tar opp her er relevante og viktige i et samfunn hvor tempoet i hvert fall ikke kommer til å bli lavere i årene som kommer.»

Han benekter ikke at departementenes investeringer i innovasjonsforskning har gått ned, men mener denne nedgangen må ses i en større sammenheng:

å være med på å finansiere Forskningsrådets program for forskning for forsknings- og innovasjonspolitik, FORINNPOL. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har vært med på finansieringen av dette programmet, sammen med Kunnskapsdepartementet.

Ideologi og ansvarsområder

Et spørsmål om hvorvidt han tror det er ideologiske forskjeller mellom departementene som får dem til å opptre så forskjellig når det gjelder investeringene i forskning på forskning og innovasjon, leder til refleksjoner om kulturforskjeller ikke bare mellom departementer, men også innenfor dem.

«Forskjeller som handler om ulike

forskjellige oppgaver og ulike ansvarsområder. Det er ikke rart at Kunnskapsdepartementet bruker det meste av sin tid på forskningssiden, at Nærings- og fiskeridepartementet fokuserer på hva som gir innovasjon og vekst i næringslivet, og at vi er mer opptatt av innovasjon i offentlig sektor og for regionene.»

Chaffey viser med andre ord stor interesse og forståelse for behovet for forskning på forskning og innovasjon, men hvis innovasjonsforskere hadde håpet på løfter om mer penger, får de det ikke fra ham – i hvert fall ikke på det nåværende tidspunkt. 📌

Paul Chaffeys blogg kan besøkes her: <https://paulchaffey.blogspot.no>